

Cercadors de nitrat a l'era digital

'Réver réveille', del 1911. Aquest film va ser rodat a Barcelona per Segundo de Chomón.

La Filmoteca de Catalunya ja ha recuperat 3.902 documents filmics gràcies a la col·laboració desinteressada de no pocs ciutadans. Conservar i protegir aquest patrimoni és l'objectiu dels responsables de la Filmoteca, una tasca molt feixuga i delicada.

Els professionals de la Filmoteca s'han convertit en exploradors i investigadors a la recerca d'or fílmic. Fins ara, i des l'inici de la campanya "Ajunda'ns a salvar les imatges de Catalunya", engegada l'estiu passat, s'han pogut obtenir, i rescatar en alguns casos, 3.902 documents filmics. "Obtenir aquest material important per a una filmoteca, i que sabem que exis-

teix, i recuperar dades desconegudes amb la col·laboració ciutadana", heus ací la base de "l'exploració", segons Anton Giménez, conservador de l'arxiu de la Filmoteca, dependent de la Conselleria de Cultura de la Generalitat.

L'antiguitat de certs metratges ha convertit aquesta tasca en un salvament. L'emulsió fotosensible de les pel·lícules més anti-

gues és de nitrat, molt inestable si es troba sotmesa a temperatures altes o senzillament si se n'altera la composició pel pas del temps, i llavors podrien incendiar-se d'una manera "fulminant i ràpida". Això fa que sigui un perill de tenir-les guardades a casa, comenta una de les documentalistes de l'arxiu, Rosa Saz. I és aquest perill un dels arguments que s'han fet servir per convèn-

cer els propietaris a fi que dipositin els materials a la Filmoteca. N'és un altre que la Filmoteca disposa de les instal·lacions tècniques idònies per a restaurar les imatges i mantenir-les en el millor estat possible. Finalment, els dipositaris saben que continuen tenint la propietat plena dels materials cedits: "Nosaltres vigilem el que ens deixen i en tenim cura, però no pas la propietat", afirma la Rosa. Moltes de les imatges dipositades no han estat mai vistes —o en tot cas feia molt que no—, ni pels propietaris mateixos. Doncs bé, l'arxiu els permet de tenir-ne una còpia en vídeo perquè les puguin visualitzar. "Això, sobretot per a la gent gran que recorda haver vist les imatges durant la infantesa, i que ara no en podria gaudir per manca de projector o perquè s'han de restaurar, té molt de valor", explica la Rosa.

Riquesa documental. En la captura i la reconstrucció d'aquest passat audiovisual, la Filmoteca ha topat també amb negatives. Com és el cas d'una vídua recent que no va volia desprendre's d'un es de imatges propietat del marit. "Hem trobat un no per resposta en alguns casos, de gent que, animada per la campanya publicitària, ens havia trucat però que després se n'ha desdit", afirma Anton Giménez, pel qual també forma part de la cam-

ARXIU / MARC TORRENS

panya el fet de conscienciar la gent de la importància de tenir imatges i anar fent pedagogia, convencent-la que les filmacions són història i que s'han de conservar per motius diferents: "o bé perquè es remunten a la dècada dels anys 30, per exemple, o bé, perquè no essent tan velles, són un document històric inesborrable i imprescindible".

Per més que es tracti d'un cinema menys vistós, menys conegut potser, és d'una riquesa insuperable, perquè mostra la història viva, des dels costums als vestits, posem per cas, si no és, de fet, un document social; així quan ens fa veure la mà d'obra infantil d'una fàbrica o l'aspecte desnodrit de la població dels anys immediatament posteriors a la guerra civil... Aquests són alguns dels molts exemples que detalla la directora de la Filmoteca de Catalunya, Natàlia Molero, per defensar la utilitat de la campanya. Per ella, màxima responsable del centre, encara hi ha molta feina a fer, i molt de material a descobrir, tant si és gràcies a la investigació, al coneixement del món del col·leccionisme, com

gràcies a la sort de trobar un metratge enfonyat en algun arxiu".

Es en aquests llocs que "han actuat" els professionals de la Filmoteca —a més de treballar amb creadors i col·leccionistes—. Els primers són sens dubte entesos en la matèria i saben què és valuós i què no, afirmen a l'arxiu. Així, els directors de cinema Ventura Pons i Antoni Ribas han dipositat materials a la Filmoteca. Entre els materials dipositats per en Ribas, posem per cas, hi apareix Alfons XIII com una mena de protagonista omnipresent. Les imatges foren enregistrades el 1906 per l'empresa francesa Pathé Frères i reproduïxen una estada del rei espanyol a Versalles i Vincennes. Són les més antigues que s'han recuperat en aquesta campanya, i una mostra de cinema (cinema, documents fílmics "amateurs" i filmacions familiars configuren els tres "gèneres" que ha recollit la Filmoteca).

Les estrelles de la Filmoteca.

Si l'Anton Giménez es resisteix a comparar cintes, per qualitat o per importància, "Ajuda'ns a salvar les imatges de Catalunya" ha tingut, com tota empresa, els seus protagonistes. Així, entre els crèdits dels documents recollits, es destaca *La família More-*

Dalt, cambra de conservació de la Filmoteca de Catalunya, on dormen els més de 3.000 documents recuperats. Baix, material en mal estat que haurà de passar pel procés de restauració.

'Déchargement d'un navire', dels germans Lumière (1896). Aquest va ser el primer documental rodat a Catalunya.

ARXIU / TERESA MORERA I COSTA

no a Manila, amb imatges inèdites de la capital filipina dels anys 30. El dipositori del film, Carlos María Moreno Pérez, professor de la Facultat de Psicologia de la Universitat Ramon Llull, comenta, recordant les imatges, l'empena d'una colla de burgesos que durant el segle XIX van embarcar-se per fer fortuna a les colònies espanyoles i fer-la "revertir" a les ciutats d'on provenien. Carlos M. Moreno recorda, sobretot, el seu besavi, Lluís Pérez Samanillo, que era un personatge d'aquests. Les imatges també mostren, uns pocs segons, la seva àvia i contenen escenes de Manila sense cap avantpassat en l'enquadrament. Carlos M. Moreno manifesta interès per saber-ne més i per investigar aquest passat, un passat familiar privat, sí, però que exemplifica una època històrica de Catalunya

i de la Barcelona de principi de segle.

Una altre peça inestimable, en aquest cas aconseguida gràcies a l'interès incombustible del seu propietari, és el mig-metratge *L'hereu xirinola/ Draps i ferro vell*. Es tracta d'una cinta de ficció, de factura francesa, estrenada a l'altra banda del Pirineu el 1931 i, a Catalunya, dos anys més tard. La importància del film, que narra la història d'amor d'una noia pobra i d'un hereu un pèl eixelebrat, radica en el fet que fou presentada a Catalunya doblada i traduïda al català –veus i crèdits. D'aquest mig-metratge, en parlen molts estudis sobre el cinema de Catalunya i d'Espanya, però són pocs, molt pocs,

els qui mai l'han pogut veure. Les investigacions partien de la versió francesa, de la qual n'hi ha còpia íntegra a les filmoteques franceses. A punt de donar-la per perduda, va aparèixer un veí de Badalona que la tenia guardada de feia anys i que una vegada havia provat de projectar-la. El propietari –com va explicar als responsables de l'arxiu de la Filmoteca– havia volgut obtenir, sense èxit, un estudi de la cinta arran d'un programa de ràdio sobre recuperació d'imatges antigues, emès ara fa uns quants anys. Però, en fa menys d'un, al principi de la campanya, va trucar a la Filmoteca per parlar-los d'aquesta cinta que, finalment, ha vist la llum pública.

Dues Barcelones, una societat. Anton Giménez ha volgut aprofitar la cessió en dipòsit de dos documents sobre Barcelona per projectar-los seguits amb vista a obtenir un efecte de confrontació. El primer d'aquests dos documents, titulat *Buntes Barcelona*, és el que més s'assembla al que podria ser avui un documental de la ciutat. Segons el dipositori de les imatges, José Luís López Linares, l'autor i propietari de la cinta era un operador de càmera professional, d'origen alemany, que en un viatge a la ciutat devia captar-

No em pots dir adéu

Jesús Cortés

El suïcidi és l'única eixida que Zida, una jove mulata de setze anys, troba per afrontar el primer desengany amorós. La seua millor amiga no vol perdre-la, i s'arriscarà molt per trobar el causant de tot.

Premi Bancaixa de Narrativa Juvenil 1997

Bromera
"Espurna", 36

Agenda Escolar 98-99 en valencià

- Gran quantitat de seccions
- Activitats
- Suplement especial a tot color
- Plànol de les comarques valencianes
- Participa en el concurs Francesc Ferrer Pastor

Preu: 500 ptes.

Denes 10 Editorial

La vall de l'Issa

Czeslaw Milosz

A començaments de segle, al paisatge edènic de la vall d'Issa, el petit Tomasz s'obre al món i es descobreix a si mateix. La vall d'Issa és un homenatge colpidor a la infantesa, el nostre paradís perdut.

Edicions 62
"MOLU / Segle XX", 119

ne imatges, que foren trobades a Alemanya, a casa d'un realitzador i cineasta, amic del dipositar. "Jo ja havia treballat amb la Filmoteca de Catalunya i estava al cas de les seves activitats", comenta José Luis López Linares, també cineasta, per explicar com és que va adreçar la cinta a Catalunya. *Buntes Barcelona*, amb pel·lícula de nitrat, data de l'any 1934.

L'altre document sobre la ciutat de Barcelona és de l'any 1964 i és una radiografia del Paral·lel: tot retratant-ne la gent, comenta en off la història i la quotidianitat dels "teatres frívols, dels music-halls, dels bars d'enormes proporcions..." d'aquesta coneguda avinguda.

Llegat Joan Olivé. A banda els documents que la campanya "Ajuda'ns a salvar les imatges de Catalunya" ha permès de trobar, per més que la Filmoteca n'ignorava l'existència, n'hi ha que consta que existeixen i que hom mira d'aconseguir per tenir-los identificats i conservats en bon estat. És el cas del llegat de la família de cineastes Joan Olivé i Emília Martínez, amb un centenar de films, dipositats a la Filmoteca durant la campanya de recuperació d'imatges, però no pas a conseqüència d'aquesta sinó d'una feina que ve de més lluny. Els documents filmics en dipòsit constitueixen sis parts de les set en què, per herència, es va dividir l'arxiu del matrimoni. En

ARXIU / FILMOTECA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

Dalt, procés d'humidificació de certs rotlles de nitrat per tal de desenganxar les guspines. Baix, control manual de l'estat del material original de nitrat, per estudiar els procediments de restauració més adients.

ARXIU / FILMOTECA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

aquest llegat hi ha dues pel·lícules identificades, datades dels anys 50 o de principi dels 60, l'una sobre el Tribunal de les Aigües de València i l'altra sobre l'artesanía del vano. Dos documents més per retroalimentar el

cinema amb el seu propi passat, mostrar una època passada i reflectir, com un mirall, davant el nostre present un bocí tridimensional d'història.

Patricia Font

Cap d'any a Houston, Texas

Joan Francesc Mira

El gust de viatjar seria molt menor si mai no ho podíem explicar a algú. I si és així que, gràcies a haver renunciat al viatge com a plaer solitari, podem gaudir d'una visió del món, que l'ofici de l'autor sap extraure de situacions i paisatges que no passaven de simple anècdota antropològica.

Editorial 3i4
"Narratives 3i4", 60

Els misteris de París

Edgar Allan Poe

Sota el títol *Els misteris de París* s'apleguen tres de les més famoses narracions d'Edgar Allan Poe: "Els crims del carrer de la Morgue", "El misteri de Marie Roget" i "La carta robada". Tres textos amb trets comuns que els uneixen en un tot del qual cada narració és una part.

Editorial 3i4
"Llibres Clau", 20

Resolguem dubtes

J. Madia, D. Casellas i Ll. Marquet

Aquesta publicació serà un instrument estimable per a tots aquells que desitgen millorar la qualitat del seu català parlat o escrit, tant els usuaris amb menys responsabilitat com molts professionals i tècnics de l'idioma, com ara correctors i professors.

Editorial 3i4
"Papers bàsics", 26